

Sveriges förenade studentkårer

2020-04-01

Dnr: P3-5/1920

Handläggare: Sebastian Lagunas Rosén

Till:
Utbildningsdepartementet

Kopia till:
Arbetsmarknadsdepartementet
Finansdepartementet

Arbetslöshetsersättning efter examen

Sveriges förenade studentkårer (SFS) vädjar till regeringen att överväga hur ett arbetslöshetsskydd för studenter ska kunna införas. Vi vill undvika att nyexaminerade studenter faller mellan stolarna i trygghetssystemen om de blir arbetslösa i coronakrisens spår. Många är oroliga och om ingenting görs befarar vi en ökning av antalet högutbildade som får ekonomiska problem eller försörjningsstöd. I detta pm beskriver vi riskerna om ingenting görs, samt framställer tre möjliga lösningar. Vi är öppna för olika typer av lösningar utifrån vad regeringen anser bäst, men föreslår i första hand att ett studerandevillkor införs i a-kassan.

Problem: Arbetslöshet efter examen

Coronakrisen förutspås leda till en ökad arbetslöshet. Många studenter är oroliga kring hur de ska kunna försörja sig om de inte får ett jobb efter examen. Det rör sig om uppskattningsvis 50 000 individer som tar examen och avslutar sina studier varje år, merparten i slutet av våren.¹ Vi vill öppna för en diskussion om hur deras ekonomiska situation kan tryggas på ett ansvarsfullt sätt.

I nuläget vet vi inte hur stor andel av de nyexaminerade studenterna som kommer att bli arbetslösa. I normala fall saknar dock var fjärde student

---

¹ Se UKÄ årsrapport 2019, ss 45-46. 65 600 individer tog examen läsåret 2017/18. Vissa dock tar ut mer än en examen. 51 400 tog ut sin *första* examen samma år. Vissa av dem läser vidare på avancerad nivå. Ungefär lika många avslutar en utbildning på avancerad nivå samma år. Vi menar därför att 51 400 ger en rimlig approximation av hur många examinerade som avslutar sina studier varje år.

arbete tre månader efter examen.² Det motsvarar alltså ca 12 500 individer. I och med coronakrisen tror vi att den siffran kommer att öka, och att tiden för arbetslöshet riskerar att bli längre, innan arbetsmarknaden återhämtar sig.

En del studenter har rätt till a-kassa. Tack vare regeringens tillfälliga lättnader från den 30 mars får det antas att den gruppen har ökat något, men det rör sig ändå om relativt få individer. Dels rör det sig om studenter som har arbetat minst 60 timmar i månaden parallellt med studierna,³ vilket omfattar ca 10 % av de studerande.⁴ Dels rör det sig om personer som är med i a-kassan och arbetat en tid innan de börjar studera. Ungefär var tredje högskolenybjörjare är 25 år eller äldre, och vi kan anta att merparten av dem har försörjt sig genom arbete under någon period innan studierna. Dock så är det inte ovanligt att individer passar på att utbilda sig om de ändå är arbetslösa. Därför är det svårt att göra en bra uppskattning av hur många av de lite äldre studenterna som faktiskt kan ha rätt till a-kassa. Men av de 12 500 individer som är arbetslösa tre månader efter examen ett normalt år, kan vi alltså utgå från att en del har rätt till a-kassa. Det är svårt att hitta någon exakt siffra, men låt oss anta att de två grupperna, som arbetat före studierna samt vid sidan av studierna, är lika stora. Då rör sig om sammanlagt 20 % av de studerande.

Det innebär att ca 10 000 individer saknar inkomst under en period efter examen, i tider utan corona-pandemi. Nu när läget arbetsmarknaden är besvärligt kan vi förvänta oss att siffran ökar. Det rör sig till stor del om ambitiösa och kompetenta personer som försätts i en svår situation. Förutom att arbetslöshet skapar oro och påverkar individens självbild negativt, så skapar det en svår ekonomisk situation. En del kommer att kunna använda sparpengar eller få tillfällig hjälp från föräldrar eller andra närstående. En del kommer att tvingas vända sig till kommunerna för försörjningsstöd. Det uppstår alltså kostnader både för individen och för samhället. Vi menar att det bör undvikas.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (2015) om problemet

Problemet med att studenter saknar arbetslöshetsförsäkring togs upp av den Parlamentariska socialförsäkringsutredningen, som lämnade sitt

---

² Statistiska centralbyrån, "Inträdet på arbetsmarknaden", rapport 2017:8, s. 16, < https://www.scb.se/contentassets/99b33222db7b45c8befa1b83e7653d51/uf0512_2017a_01_br_a40br1708.pdf >.

³ 60 timmar är gränsen med de tillfälliga lättnaderna som regeringen aviserade den 30 mars. I vanliga fall rör det sig om 80 timmar.

Ett annat sätt att nå upp till kravet är att ha arbetat 420 timmar under sex sammanhängande månader och då minst 40 timmar under var och en av dessa månader. Det motsvarar ett genomsnitt på 70 timmar i månaden. Även detta med de tillfälliga lättnaderna.

⁴ Enligt CSN så arbetade 48 % av de studerande vid sidan av studierna 2017. I den gruppen arbetade 15 % mer än 80 timmar i månaden, och 14 % arbetar mellan 40 och 80 timmar i månaden. Någonstans mellan 15 och 29 % av de studenter som arbetade, arbetade alltså mer än 60 timmar. Sett till hela studentpopulationen så rör det sig alltså om 7–15 %. Se vidare Tabellbilaga till "Studerandes ekonomiska och sociala situation 2017", CSN rapport 2018:3, ss. 180–181, < <https://www.csn.se/download/18.24c009571623e413a5e25f/1521636390178/Tabellbilaga.pdf> >.

slutbetänkande 2015.⁵ Utredningen diskuterar några alternativ till en arbetslöshetsersättning efter avslutade studier. Vi menar att utredningens resonemang är en bra utgångspunkt, men att bedömningarna delvis bör omvärderas utifrån att saken nu brådskar. Det kan vara motiverat att införa en tillfällig men mindre robust lösning.

Lösning 1: Studerandevillkor i a-kassan

En möjlig lösning som utredningen nämner, för att hjälpa arbetslösa nyexaminerade under lågkonjunkturen, vore att återinföra ett studerandevillkor i a-kassan. Tidigare fanns det studerandevillkor i a-kassan, som innebar att en nyexaminerad student kunde få en grundersättning i tre månader. Den möjligheten avskaffades dock 2007. Argumentet när den avskaffades var att öka viljan att snabbt hitta ett jobb. Men i kristider är det inte människors vilja som är problemet, utan det stora hindret är att möjligheterna till jobb helt enkelt inte finns.

En fördel med studerandevillkoret i a-kassan är att det har funnits tidigare. Därför skulle det troligtvis gå att återinföra det tidigare regelverket med ganska kort varsel, utan omfattande utredningsarbete mm. Det har dessutom förordats av andra aktörer, bland annat TCO i relativ närtid,⁶ att återinföra studerandevillkoret. Det går således att se som en lösning som kan fungera på längre sikt, även efter att arbetsmarknaden har återhämtat sig från corona-pandemin.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen gjorde dock bedömningen att arbetslöshetsförsäkringen ska försäkra inkomstbortfall vid förlorat förvärvsarbete, och att studier därför borde inte ligga till grund för arbetslöshetsersättning. Utredningen ansåg att ett arbetslöshetsskydd för studenter istället borde utformas i ett separat system.

Lösning 2: Matchningslån

Därför förordar utredningen istället ett ”matchningslån”. Utredningen har inte något färdigt förslag på hur ett matchningslån skulle utformas utan menar att frågan hade behövt utredas vidare. Ett tidigare förslag på ett sådant lån har dock beskrivits av Saco studentråd i en rapport från 2012.⁷ Förslaget är att erbjuda ett ekonomiskt stöd i form av ett lån till den som nyligen har tagit examen. Lånevillkoren liknar dem i studiemedelsystemet, men kraven om att ta högskolepoäng skulle ersättas med ett krav om att den examinerade söker arbete.

Matchningslånet har några fördelar jämfört med ett studerandevillkor i a-kassan. Det är förenligt med principen om att om a-kassan ska vara en omställningsförsäkring mellan två jobb. Det är också mindre kostsamt för staten, eftersom det rör sig om ett lån.

---

⁵ ”Mer trygghet och bättre försäkring” (SOU 2015:21), del 2, ss. 930–935.

⁶ ”TCO välkomnar breddad a-kassa men LO ser brister”, Arbetsvärlden, 2018-02-27 < <https://www.arbetsvarlden.se/tco-valkomnar-breddad-a-kassa-men-lo-ser-brister/> >.

⁷ Saco studentråd, ”Rätt jobb, inte ett jobb”, rapport 2012, < <https://www.saco.se/globalassets/saco-studentrad/rapporter/saco-studentrad-matchningslan-2012.pdf> >.

I det brådskande nuläget innebär matchningslånet dock vissa svårigheter. Eftersom det rör sig om ett helt nytt system, skulle det kräva ett ganska omfattande utvecklingsarbete. Ett helt nytt regelverk skulle behöva utformas, beroende på hur lånet ska påverka det totala antalet studiemedelsveckor, när krav om återbetalning ska börja gälla, hur länge det ska betalas ut, mm. Om lånet administreras av CSN, så behöver det troligtvis också upprättas någon form av kontrollfunktion mellan CSN och Arbetsförmedlingen för att säkerställa att mottagaren faktiskt söker arbete. Vidare så behöver CSN ha kapacitet att med kort varsel administrera ett stort antal ärenden.

Lösning 3: En tillfällig förlängning av studiemedlet

Ett alternativ till studerandevillkor i a-kassan eller matchningslån, är att införa ett tillfälligt arbetslöshetsskydd i form av extra utbetalningar av studiemedel efter examen. I sitt enklaste utförande skulle det vara en utökad rätt till studiemedel, där den som nyligen avslutat sina studier ges möjlighet att få fortsatta utbetalningar från CSN under en period, enligt ett regelverk som bara skulle gälla tills arbetsmarknaden stabiliserats. Det skulle alltså vara snarlikt matchningslånet, men utan nya kontrollmekanismer som säkerställer att individerna faktiskt söker arbete. För att snabbt ta fram ett nytt regelverk, kan reglerna kring antal veckor, återbetalning, mm, utgå från reglerna i det ordinarie studiemedlet.

Det bör ställas krav om att studenten har tagit sina högskolepoäng som motsvarar åtminstone kandidatexamen, dvs. 180 högskolepoäng. Det kan dock vara problematiskt att ställa krav om att studenten ska ha tagit ut sin examen för hela utbildningen, eftersom det ibland är långa handläggningstider för att få ut ett examensbevis. Eventuellt så kan det även vara aktuellt att även bevilja lån till studenter saknar någon enstaka kurs, eftersom en del examinationer nu skjuts upp och vårterminen förlängs för en del studenter. Det skulle kunna lösas genom en bedömning från fall till fall, eller genom att lämna en marginal om 15 högskolepoäng (motsvarande en kandidatuppsats) så att den sökande behöver uppvisa minst 165 avklarade högskolepoäng för att beviljas stödet.

Fördelen med en sådan lösning skulle kunna implementeras relativt snabbt. I likhet med matchningslånet skulle det dessutom vara billigare för staten, eftersom det innehåller en lånedel.

Nackdelen med en sådant tillfälligt regelverk skulle vara att det inte nödvändigtvis skulle vara ändamålsenligt på längre sikt. Förslagsvis så skulle den kunna införas tillfälligt under vårterminen och sommaren 2020, och utvärderas med jämna mellanrum. Parallellt skulle ett mer långsiktigt system kunna utvecklas.

Vägen framåt

Om inga åtgärder vidtas kommer kostnaderna att drabba individerna och kommunerna på ett mycket negativt sätt. SFS ser det som angeläget att en bättre lösning kommer på plats så snart som möjligt. Vi är därför beredda att ställa sig bakom den lösning regeringen anser vara lämpligast.

För vår del menar vi dock att det första alternativet med ett studerandevillkor i a-kassan är att föredra. Skälet är att det går att införa relativt snabbt, samtidigt som det tidigare har prövats och därmed även skulle kunna behållas på längre sikt. Vi är dock också positiva någon av de andra lösningarna, som bland annat skulle innebära en lägre kostnad för staten. Det viktigaste att vi kan stilla oron hos många av de studenter som snart tar examen och inte vet hur de ska hålla sig flytande i en lågkonjunktur.

SFS ser fram emot en fortsatt god dialog i denna fråga.

Matilda Strömberg
Ordförande SFS
070-545 70 45 / matilda.stromberg@sfs.se

Simon Edström
Vice ordförande SFS
070-545 75 57 / simon.edstrom@sfs.se